29.2.2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, kuuleminen 1.3.2016

Asiantuntijalausuntopyyntönne 22.2.2016

VNS 1/2016 vp Valtioneuvoston selonteko; Suomen kehityspolitiikka

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry lausuvat seuraavasti:

Suomen ihmisoikeuskäsitys on laaja sisältäen poliittisten, taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien ohella oikeusvaltiokehityksen sekä demokratian ja hyvän hallinnon kehityksen ja anti-korruptiotoiminnan. Näitä asioita edellytetään myös Suomen tukemilta kehityshankkeilta.

Suuri puute selonteossa on se, että Kansainvälinen työjärjestö ILO ei ole tekstissä mainittujen keskeisten yhteistyökumppanien joukossa, vaikka YK-järjestöistä nimenomaan ILO tekee työtä ihmisarvoisen työn puolesta (decent work, josta käytetään myös termiä kunnon työ).

Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten ja tyttöjen oikeudet ja asema

SAK ja STTK pitävät perusteltuna selonteon vahvaa fokusoimista tasa-arvon ja tyttöjen ja naisten oikeuksien edistämiseen. Tällä saralla Suomella on erityisosaamista. Naisten asemaa edistävien järjestöjen tukeminen on kannatettavaa, mutta erityisesti työelämää koskevien hankkeiden tukemisessa olisi hyödynnettävä ILO:n, Suomen Ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK ry:n ja paikallisten ammattijärjestöjen osaamista ja asiantuntemusta.

YK:n kestävän kehityksen tavoite 5 tähtää kaiken naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjinnän ja väkivallan lopettamiseen vuoteen 2030 mennessä kaikkialla maailmassa. SAK ja STTK korostavat naisten oikeuksia koskevan oman tavoitteen merkitystä, sillä naisilla on keskeinen rooli kaikkien muiden kehitystavoitteiden saavuttamisessa.

Tähän mennessä naisten ja tyttöjen tilanteen parantaminen on jäänyt kauas jälkeen asetetuista tavoitteista. Naisten tilanne työmarkkinoilla ja politiikassa on yhä heikko erityisesti kehitysmaissa. Maailman parlamentaarikoista vain noin 20 prosenttia on naisia, ja kehitysmaissa naisten ansiot laahaavat huomattavasti miesten tuloja jäljessä.

Naisten työllistyminen ei tue vain naisten hyvinvointia, vaan talouskasvua ja kehitystä laajemminkin. Arvioiden mukaan jokainen koulutusvuosi lisää tyttöjen tulevaisuuden ansioita 10–20 prosenttia, ja Maailmanpankin tutkimus on osoittanut, että naisten koulutuksella on huomattavan suuri vaikutus valtioiden bruttokansantuotteen kasvuun.

Yritysten yhteiskuntavastuu

SAK ja STTK pitävät hyvänä sitä, että selonteossa asetetaan tavoitteeksi ihmisarvoisten työpaikkojen luominen. Tätä tavoitetta tukevat hallituksen kaavailemat lisäpanostukset Finnfundin toimintaan ja selonteossa ilmaistu tavoite huolehtia yritysten yhteiskuntavastuusta yksityisen sektorin kehitysrahoituksen yhteydessä.

Pelkkä yritysvastuun edellyttäminen yksityisen sektorin kehitysrahoituksessa ei kuitenkaan takaa ihmisarvoisten työpaikkojen luomista, vaan tähän tarvitaan järjestöjen kuten SASK ja ILO aktiivista työtä. Erityisesti työelämäkysymyksissä on tarpeen saada mahdollisimman kattava ja luotettava kuva tilanteesta. Maakohtaisten analyysien teossa tulisi hyödyntää järjestöjen kontakteja ao. maissa.

Toimitusketjujen vastuullisuuden hallinta on yksi suurimmista yhteiskuntavastuun toteuttamisen ongelmista. OECD:n kansallisessa yritysvastuun toimeenpanosuunnitelmassa todetaan: ”Yritysten on tunnistettava toimitusketjuissa piilevät riskit ja toimittava itse aktiivisesti vastuullisuuden edistämiseksi alihankintaverkostoissaan.” Tähän liittyvät toimenpiteet olisi hyvä aikatauluttaa ja tehdä yrityksiä velvoittavaksi toiminnaksi.

Kansainvälisen työkonferenssin (ILO) 105. istunnon yhtenä asialistan kohtana on ihmisarvoinen työ maailmanlaajuissa toimitusketjuissa (yleiskeskustelu).

OECD:n kansallisessa yritysvastuun toimeenpanosuunnitelmassa todetaan: ”Maineen lisäksi toimitusketjun vastuullisuuden kehittämisestä seuraa yleensä muitakin hyötyjä, kuten laadun, tuottavuuden ja toimitusvarmuuden parantumista.” SAK ja STTK katsovat, että tämä on hyvä perusta sille, että hallitus aloittaa yrityksiä velvoittavan lainsäädännön valmistelun, jossa suomalaisten yritysten tulee arvioida toimintansa ihmisoikeusriskit ja raportoida työstä yhtenäisesti. Nyt riskit tulevat ilmi vasta toteuduttuaan, ja silloin kohun saattelemina. Näin ei tarvitse eikä pidä olla.

SAK ja STTK kannattavat yhteistyön lisäämistä kehityshankkeissa kansalaisjärjestöjen ja yritysten kesken. Suomessa on paljon esimerkkejä kehitysyhteistyövaroilla toteutetuista hankkeista, joissa yritysten ja järjestöjen yhteistyöllä on saatu merkittäviä kehitysvaikutuksia. Nämä kokemukset on syytä käydä huolella läpi.

Yritysten osaamisen kehittäminen yrityksiin ja ihmisoikeuksiin liittyen on tärkeää. SAK ja STTK kannattavat pienryhmäkoulutuksen jatkamista. Koulutusta ja mahdollisuuksia julkiseen osarahoitukseen yritysten vastuullisuuden kehittämisessä tulisi tarjota aktiivisesti. Tässä myös Finnwatchin ja SASKin osaaminen ja laajat globaalit työelämäyhteydet tulisi hyödyntää.

Kansainvälisen liiketoiminnan ja kauppapolitiikan parissa työskentelevien virkamiesten osaamisen kehittäminen tarvitsee selkeän suunnitelman ja seurannan. Suomen pitää huomioida suunnitelmallisesti valtio-omisteisten yhtiöiden erityisvastuu ihmisoikeuksista toiminnassaan.

Rahoitus

Leikkaukset suomalaisten järjestöjen saamaan rahoitukseen heikentävät edellytyksiä luoda ihmisarvoisia työpaikkoja, sillä leikkaukset kohdentuvat voimakkaasti ihmisarvoiseen työhön erikoistuneen Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK:n saamaan tukeen. SASK:lle tulisikin antaa erityisrooli yksityisen sektorin kehitysrahoituksessa, kuten ihmisarvoiseen työhön erikoistuneilla järjestöillä on yksityisen kehitysrahoituksen pioneerimaassa Alankomaissa.

SAK ja STTK katsovat, että järjestöjen määrärahaleikkausten vaikutusten lieventämiseksi nykyisten mallien ja uusien rahoitusmuotojen kehittäminen on käynnistettävä pikaisesti. Järjestöjen rahankäytön valvonnan ja raportoinnin tehostaminen on perusteltua, jotta voidaan varmistaa järjestöjen työn vaikuttavuus.

Lisätietoja: kansainvälisten asioiden asiantuntija Aleksi Kuusisto SAK, 041 515 3045, aleksi.kuusisto@sak.fi
työllisyyspoliittinen asiantuntija Leila Kurki STTK, 0400 798 959, leila.kurki@sak.fi